

Nr 1001

Av herr Hedlund m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 100, angående riktlinjer för bostadspolitiken, m. m.

(Lika lydande med motion nr 803 i Första kammaren)

Under den allmänna motionstiden framfördes från vårt håll förslag om vissa allmänna riktlinjer för bostadspolitiken med anledning av de otillfredsställande resultat som uppnåtts beträffande bostadsbyggandet under år 1966. I motionerna pekades på att kraven på en jämn ökning av bostadsbyggandet inte kunnat tillgodoses under den gångna delen av 1960-talet. Därför hemställdes om ett program för realiserandet av riksdagens år 1965 fastslagna målsättning om byggande av en miljon lägenheter under den kommande tioårsperioden. Mot bakgrunden av de betydande förskjutningar som skett under de senaste åren hemställdes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte påtala vikten av en lämplig säsongmässig fördelning av bostadsbyggandets igångsättning och av att kredittillförseln anpassas därefter. Vidare föreslogs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala sig för en sådan regional fördelning att orter, där näringslivet och lokaliseringsåtgärder förutsätter bostadsbyggande, tillförsäkras en tillfredsställande lägenhetsproduktion. I anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 100 angående riktlinjer för bostadspolitiken, m. m. kommer vi i det följande att presentera de förslag till utformning av bostadspolitiken som vi under den allmänna motionstiden i avvaktan på nämnda proposition avstod från att framställa. De i propositionen aktualiserade markfrågorna behandlas i särskild motion.

Målsättning

Tillgången till lämplig bostad är en av förutsättningarna för människornas anpassning i samhället. Bostadens betydelse för medborgarna motiverar att samhället medverkar till en god bostadsförsörjning genom förut-sättningsskapande åtgärder. Det i propositionen uppställda målet att hela befolkningen skall beredas sunda, rymliga, välplanerade och ändamålsenligt utrustade bostäder av god kvalitet till skäliga kostnader överensstämmer väl med den målsättning som tidigare motionsledes framförts från vårt håll. Dock saknas i propositionen någon målsättning då det gäller bomiljöns utformning.

Sedan en ur sociala och liknande synpunkter godtagbar standard uppnåtts kan det inte anses vara samhällets uppgift att främja bostadskonsumtionen t. ex. genom generella subventioner. Det stöd som samhället skall ge till ekonomiskt svaga grupper bör i princip ges utan anknytning till viss konsumtion. Dessa principer som vid åtskilliga tillfällen framförts av oss synes nu hålla på att accepteras av statsmakterna. Sålunda godtages i propositionen principen att den statliga långivningen inte skall innefatta några subventioner. 1966 års riksdag uttalade sig för att ompröva de nuvarande familjebostadsbidragen. Därmed torde det finnas stora möjligheter att man kan komma fram till ett konsumtionsneutralt stöd för grupper med svag betalningsförmåga.

I de förslag till utformning av den framtida bostadspolitiken som från vårt håll framlagts har det varit en genomgående strävan att åstadkomma ett system som motverkar hyressplittring. Vidare har vi eftersträvat att de relativt höga kostnaderna under den första boendetiden i nya hus — initialkostnaderna — undvikas. Vi har föreslagit att initialstöd lämnas genom regler för anstånd med vissa amorterings- och förräntningsutgifter. Genom det förslag till utformning av lånereglerna som framlagts i propositionen har dessa strävanden i väsentlig mån rönt framgång.

Att bostadspolitiken väsentligt reformeras motiveras av de betydande missförhållanden som den hittills förda bostadspolitiken lett fram till. De otillfredsställande förhållandena torde förutom i den förda bostadspolitiken ha sin grund i försummelse inom den allmänna ekonomiska politiken, miljöpolitiken och lokaliseringpolitiken. Den förda politiken har medfört att en betydande efterfrågan på bostäder inte kunnat tillfredsställas.

Principerna för fördelningen av lånemedlen har gjort att vissa kommuner fått en högst otillfredsställande lägenhetstilldelning. Den förda kreditpolitiken har skapat ryckighet i igångsättningarna med långa byggtider och höjda hyreskostnader som resultat. Hyresregleringen har permanentat hyressplittringen och gett upphov till en svart marknad som i praktiken uteslänger ett stort antal låginkomsttagare från möjligheten att erhålla en godtagbar bostad. Regleringen har också skapat en konstlad saneringsmognad som tillsammans med en betydande kontorisering av bostadsområden har frånhänt bostadskonsumenterna ett stort antal lägenheter.

Ett bostadspolitiskt misslyckande drabbar den enskilde på ett synnerligen påtagligt sätt, och många har känt sig utelämnade till dem som i bostadsbristens skugga kunnat ägna sig åt osund spekulation. Den föreliggande propositionen anvisar flera vägar syftande till bättre förhållanden på bostadsmarknaden. På den centrala frågan om hur balans på bostadsmarknaden skall uppnås ges emellertid ingen lösning. Det av oss tidigare efterlysta programmet för hur man skall kunna uppnå den av riksdagen antagna målsättningen om en miljon lägenheter på 10 år presenteras således inte.

Sambandet mellan bostadsbyggande och lokaliseringspolitik har i propositionen inte tagits upp till behandling. Inte heller har propositionen anvisat vägar för hur bomiljöfrågorna skall angripas.

Bostadsbyggandets omfattning

I överensstämmelse med riksdagens tidigare beslut framhålles i propositionen att bostadsbyggandet bör få en sådan omfattning att ca 1 miljon lägenheter byggs under perioden 1965—1974. Med den takt som utvecklingen av bostadsbyggandet för närvarande har och med den samhällsekonomiska situationen som bakgrund tvingas man konstatera att förverkligandet av målsättningen är i fara. Mot bakgrund av det allmänna resursläget i fråga om arbetskraft och kapital förordas i propositionen att bostadsbyggnadsplanen bestäms till oförändrat 90 000 lägenheter för år 1967. Även för 1968 och 1969 planeras en produktion om 90 000 lägenheter per år. Om målsättningen för tiden fram till 1974 skall kunna uppnås krävs en betydande ökning av byggandet under den senare hälften av 10-årsperioden.

Bostadsstyrelsen föreslår en årlig ökning med 3 000 lägenheter per år utöver 1966 års nivå om 92 000 lägenheter. Styrelsens förslag innebär en igångsättning om 95 000 lägenheter år 1967, 98 000 år 1968 och 101 000 år 1969. Denna produktionsutveckling ansluter till målsättningen på 1 milj. lägenheter under den närmaste 10-årsperioden. Även om bostadsstyrelsens förslag innefattar ett mer omfattande bostadsbyggande än det som föreslås i propositionen är det enligt tidigare utredningars beräkningar inte tillräckligt för att ge balans på bostadsmarknaden fram till år 1975. Ett program för realiserandet av riksdagens tidigare antagna målsättning bör utarbetas, och vi hänvisar till yrkande i motionerna I: 399 och II: 508.

Enligt propositionen är en huvuduppgift för bostadspolitiken att skapa balans på bostadsmarknaden. Ett ökat byggande är självklart ett väsentligt inslag i de åtgärder som krävs därför. En bättre fungerande hyresmarknad kan också medverka härvidlag. Till de viktigaste åtgärderna för att åstadkomma balans inom bostadssektorn hör en aktiv lokaliseringspolitik. Hitills har detta beaktats i alltför liten utsträckning. Bostadspolitik och lokaliseringspolitik hör nära samman och bör anpassas till varandra. En ytterligare aktivering av lokaliseringspolitiken är ägnad att minska efterfrågetrycket inom de stora befolkningskoncentrationerna. Det befintliga bostadskapitalet och övriga samhällsinvesteringar kan utnyttjas effektivare än vid en koncentrationspolitik då betydande följdinvesteringar är nödvändiga inom koncentrationsområdena. Koncentrationspolitikens effekter beträffande utnyttjandet av befintligt bostadskapital och samhällsinvesteringar samt beträffande den totala tillgången på bostäder torde ha varit negativa. Den totala tillgången på bostäder är ju av minst lika stort bostadspolitiskt intresse som omfattningen av nyproduktionen.

Det är angeläget att en bättre samordning sker mellan lokaliseringspolitik

och bostadspolitik och att en koncentrations- resp. en decentraliseringspolitiks effekter för bostadstillgången uppmärksammas.

Vi övergår nu till frågan om bostadsbyggandets omfattning under innevarande år. I vår tidigare lämnade motion har vi relativt utförligt behandlat frågan om den säsongmässiga fördelningen av bostadsbyggandet under de senaste åren och effekterna av detta för igångsättningarna under år 1967. Förskjutningen av igångsättningarna under år 1966 var enligt proposition nr 100 t. o. m. ännu större än vad vi kunde antaga på grundval av det material som stod oss till buds i januari i år. Inte mindre än 42 % av lägenheterna påbörjades under det fjärde kvartalet. Denna igångsättningsvolym under fjärde kvartalet är ungefär dubbelt så stor som den arbetsmarknadsstyrelsen anser vara lämplig. Orsakerna finns att söka i bristen på samordningsåtgärder mellan bostadskreditgivningen och den allmänna finans- och kreditpolitiken. De överläggningar som ägt rum mellan regeringen och företrädare för kreditgivare på den allmänna lånemarknaden om kreditförsörjningen upptogs alltför sent. Inte förrän i slutet av 1966 vidtog regeringen dessa åtgärder trots att riksdagen såväl 1965 som 1966 funnit anledning att göra framställningar angående bostadsbyggandets kredittillförsel. 1965 års riksdag framhöll i skrivelse till Kungl. Maj:t och fullmäktige i riksbanken att försörjningen med kreditiv för bostadsbyggandet har en avgörande betydelse för en kontinuerlig och störningsfri produktion och därmed indirekt för utvecklingen av produktionskostnaderna. I skrivelse till Kungl. Maj:t och fullmäktige i riksbanken påtalade 1966 års riksdag mycket kraftigt bl. a. att de kreditpolitiska åtgärder som kan bli erforderliga för att säkerställa bostadsbyggandets kreditförsörjning bör utformas så att en lämplig säsongfördelning av igångsättningen underlättas. Som vi tidigare påpekat har säsongfördelningen blivit ytterligare förvärrad trots framställningarna från riksdagen och trots uttalanden från regeringen om att goda förutsättningar förelåg för en lämplig fördelning.

Det ideala mönster för säsongmässig fördelning som presenterats av bl. a. det för bostadspolitikens ansvariga statsrådet och av arbetsmarknadsstyrelsen har blivit ett alltmer avlägset mål. Fjärde kvartalets andel av igångsättningarna var under år 1964 omkring 27 %, 1965 35 % och 1966 42 %. Med hänsyn till att tidigare försäkringar om en bättre säsongmässig fördelning inte gett något positivt resultat torde det finnas anledning för riksdagen att, trots att initiativ till vissa åtgärder tagits, i skrivelse till Kungl. Maj:t påtala de otillfredsställande förhållandena särskilt under år 1966 och kräva att åtgärder för en lämpligare fördelning vidtages. Vi hänvisar till yrkande framställt i motionerna I: 399 och II: 508.

Den starka koncentrationen av igångsättningarna till slutet av år 1966 måste naturligtvis beaktas vid bedömningarna av storleken av 1967 års igångsättning. Den av bostadsstyrelsen föreslagna omfattningen kan p. g. a. den hittills förda politikens säsongmässiga snedvridningskonsekvenser bli

svår att uppnå. Genom en omfattande mer eller mindre formell igångsättning under årets sista dagar uppnåddes under år 1966 en igångsättning om 93 400 lägenheter. Vi har tidigare framhållit att det på grund av den förda politiken inte torde finnas möjligheter att under 1967 igångsätta avsevärt mera än i finansplanen angivna 90 000 lägenheter, i synnerhet i betraktande av den stora igångsättningen under sista kvartalet 1966, vilken kommer att taga betydande resurser i anspråk under år 1967. I propositionen beräknas investeringsökningen i bostäder från år 1966 till år 1967 till 9 %. Under dessa omständigheter bör en igångsättning av 90 000 lägenheter utgöra en minimiram. Liksom tidigare hemställer Kungl. Maj:t om riksdagens bemyndigande att besluta om åtgärder för att öka byggandet utöver den fastställda planen, om samhällsekonomi och arbetsmarknad skulle göra en sådan ökning möjlig. Huruvida sådana möjligheter kommer att yppa sig är svårt att nu bedöma. Den gynnsamma vintern och de åtgärder som vidtagits för att förbättra kreditsituationen utgör dock positiva inslag i bilden. Vi anser det angeläget att ansträngningar görs för att skapa förutsättningar för en sådan ökning av byggandet utöver planen att antalet igångsättningar inte underskrider fjolårets.

När det gäller att bedöma behovet av bostadsbyggande och frågan om vilken omfattning byggandet behöver ha för att skapa balans på bostadsmarknaden är det statistiska underlaget av väsentlig betydelse. Som departementschefen framhåller är lägenhetsunderskottets storlek svår att ange. De uppgifter som finns från bostadsförmedlingarnas register är inte alltid tillförlitliga mätare på bostadsbristen, varken totalt eller för olika orter. Ett bättre statistiskt underlag skulle ge en mera rättvisande bild av bostadsbehovet. Framför allt skulle man få ett bättre underlag för att göra bedömningar om olika regioners och orters behov. Det är angeläget att de pågående övervägandena om möjligheter att få fram bättre uppgifter på detta område snabbt leder till resultat.

Regional fördelning

Vi har i den tidigare omnämnda motionen under den allmänna motions tiden behandlat frågan om den regionala fördelningen. Vi visade på befolkningsomflyttningens och befolkningskoncentrationens inverkan på bostadsmarknaden i storstadsområdena. Vidare pekade vi på att resultatet av den omläggning av den regionala fördelningen som skedde år 1965 lett till att tilldelningen av lägenheter i ett stort antal kommuner skurits ned till en nivå som inte på något sätt tillfredsställer rimliga krav på kontinuitet i planering och produktion. Vi framhöll att för många kommuner, som genom de centrala myndigheternas och delvis också genom länsmyndigheternas tillämpning av de politiska besluten kommit att tilldelas en högst otillfredsställande andel av bostadskvoten, är ett ökat bostadsbyggande ett livsvillkor.

Bostadsstyrelsen har konstaterat att ökningen av bostadsproduktionen i storstadsområdena delvis möjliggjorts av en begränsning av de statliga låneresurserna för bostadsbyggandet i övriga landsdelar. Styrelsen poängterar att denna begränsning inte bara berört mindre orter utan också har medfört en nedskärning av bostadsproduktionen i åtskilliga expansiva industriorter. Bostadsbristen i dessa orter har därmed ytterligare förvärrats, vilket i sin tur försvårat näringslivets rekryteringsmöjligheter.

Departementschefen anser att produktionsinsatserna regionalt bör fördelas så att behovet av ökat bostadsbyggande i storstadsområdena och i orter med växande näringsliv blir tillgodosett. Vi delar departementschefens uppfattning att bostadsbyggandet i storstadsområdena bör ökas. Den förda politiken har lett till en sådan befolkningskoncentration i vissa områden att bostadsbyggandet måste bli omfattande om efterfrågan skall tillgodoses. Vi är emellertid helt medvetna om att enbart ett ökat byggande inte kan lösa bostadsproblemen i storstadsregionerna. En minskad inflyttning samt utflyttning av arbetstillfällen är nödvändiga åtgärder i ansträngningarna för att lösa storstadsregionernas bostadsproblem.

Vi delar också departementschefens mening att bostadsbyggandet bör ökas i orter med växande näringsliv. Som bostadsstyrelsen framhållit har de senare årens politik lett till att även expansiva industriorter fått finna sig i nedskärningar i bostadsproduktionen. I sammanhanget bör påpekas förhållandet att många orter som nu inte räknas som expansiva skulle kunna göra det om inte en otillräcklig bostadskvot hindrat expansion.

Vid länsbostadsnämndernas fördelning på kommuner av ramen för år 1966 blev 136 kommuner helt utan tilldelning. Även om inte alla dessa kommuner i så stor utsträckning är expansiva industriorter, finns inom kommunerna ett redan etablerat näringsliv, som för att kunna fortleva kräver ett gott bostadsbestånd. Bostadsbeståndet måste successivt förnyas, och den höjning av bostadsstandarden, som invånarna på dessa orter också bör ha möjlighet till, motiverar att ett visst bostadsbyggande äger rum. Även de kommuner som inte erhållit någon bostadskvot eller erhållit en mycket liten sådan omfattas t. ex. av den utveckling som innebär att den gamla tregenerationsfamiljen försvinner, varvid särskilda bostäder behövs för åldringar och för vuxna ungdomar. Det finns således bostadsbrist och behov av bostadsbyggande även i många mindre orter även om behovet inte alltid är så lätt att utläsa av befintlig statistik. Vi finner det synnerligen angeläget att man skapar metoder för den regionala fördelningen av byggandet som tar hänsyn till att behovet av bostadsbyggande är betydande i många kommuner som för närvarande erhåller ingen eller liten tilldelning av lägenheter.

Det bör därvid övervägas att i större utsträckning än vad som nu sker ta hänsyn till folkmängden vid den regionala fördelningen. Vidare bör större hänsyn än hittills tagas till arbetskrafts- och planeringsresurserna, då

under senare tid sådana resurser blivit utnyttjade medan områden som erhållit stora kvoter inte kunnat utnyttja dem.

I 1966 års statsverksproposition föreslogs att man skulle pröva om kommunblocken kan tjäna som lokala enheter för fördelningen av lånemedlen. I anledning av detta framhöll statsutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 38: »Tanken att låta kommunblocken utgöra lokala enheter för fördelningen finner utskottet intressant och värd att pröva praktiskt. Det bör givetvis inte komma i fråga att tillämpa denna princip för kommunblock där samarbetet mellan de i blocket ingående kommunerna ännu inte utvecklats så långt att blocket med framgång kan ta hand om fördelningsuppgiften som en gemensam angelägenhet. Där vederbörande samarbetsnämnder är beredda att ta på sig uppgiften bör emellertid detta prövas.» Detta riksdagens uttalande torde innebära att kommunblock som är beredda att ta på sig uppgiften skall ha full frihet att inom blocket fördela de resurser som erhållits för blocket. Trots detta har det förekommit att länsmyndigheter ändrat på fördelningen inom ett block. Riksdagen bör därför uttala sig för att kommunblock, som är beredda att ta på sig fördelningsuppgiften och där de ingående kommunerna är överens om fördelningen, skall ha frihet att bestämma fördelningen.

Genom att pensionärsbostäderna i regel är relativt små tar en kommun med ett omfattande byggande av pensionärsbostäder inte i anspråk en så stor del av de totala resurserna som andelen av lägenhetsknoten visar. Inom vissa kommuner är antalet åldringar speciellt stort. Om man skall kunna tillgodose de äldres rättmätiga krav på en bättre bostadsstandard går en betydande del av dessa kommuners kvoter åt för pensionärsbostäder. Kungl. Maj:t har därför gett bostadsstyrelsen bemyndigande att i år ta i anspråk lånemedel för 300 lägenheter för pensionärer för fördelning till glesbygdskommuner inom vilka något kontinuerligt bostadsbyggande inte pågår. Dock skall man enligt propositionen inte öka den totala andelen av lägenheterna som kommer dessa kommuner till del.

För vår del vill vi föreslå att kommunerna ges en särskild lägenhetstilldelning för byggande av pensionärsbostäder separerad från den ordinarie tilldelningen. Ett liknande förhållande som för pensionärsbostäderna bör också gälla beträffande studentbostäderna. I vissa orter måste ett betydande antal studentbostäder byggas vilka genom sin ringa storlek upptar en mindre del av samhällets resurser, men som genom sitt stora antal upptar en avsevärd del av kommunens tilldelning av lägenheter. Därför bör kvoten för studentbostäder vara skild från den övriga bostadsknoten. För både pensionärsbostäderna och studentbostäderna gäller att de bör rymmas inom den av statsmakterna fastställda ramen för bostadsbyggandet.

Liksom föregående år förordas i statsverkspropositionen att en viss del av lägenheterna i det statsbelånade bostadsbyggandet reserveras för senare fördelning. Föregående år föreslogs att lånemedel avseende 6 000 lägen-

heter borde reserveras för senare fördelning för att tillgodose de särskilda behov som uppkommer i samband med nyetablering och utvidgning av industriföretag t. ex. i samband med den samhällliga lokaliseringpolitiken. I årets proposition föreläggs inte riksdagen något förslag till omfattning av kvoten för senare fördelning. För vår del föreslår vi att riksdagen uttalar sig för att kvoten för senare fördelning göres större än föregående år samt att den ökning av bostadsbyggandet utöver minimiprogrammet 90 000 lägenheter, som kan bli möjlig, tillföres denna kvot.

Bomiljön

Vi har ovan inte haft något att erinra mot den målsättning för bostadsförsörjningen som departementschefen formulerat. Det är dock anmärkningsvärt att bomiljöfrågorna, bebyggelseplaneringen och frågan om inriktningen på olika hustyper så gott som helt utelämnats i propositionen som kommer att få stor betydelse för bostadspolitiken under flera år framåt. Departementschefen uppehåller sig relativt mycket vid den kvantitativa målsättningen, medan de kvalitativa aspekterna i stort sett lämnas därhän. Ändock måste de senare betecknas som mycket betydelsefulla.

Vi har i bostads- och miljömotioner under många år lämnat förslag till åtgärder för att förbättra miljön i och kring bostäderna och tillfredsställa de önskemål som konsumenterna har på detta område. En produktion av bostäder och bostadsområden, som de boende önskar lämna inom kort tid, gagnar varken dessa eller samhället. I vår motion angående bostadspolitiken år 1966 framhöll vi, att det är viktigt att vi bygger bostäder med en god yttre miljö. Annars kan en stor del av bostadsbeståndet i framtiden komma att betraktas som slum, fastän den har långt kvar till sin saneringsmognad. Det är av största samhällsekonomiska betydelse att bostadspolitikens målsättning ges en vidare innebörd än den som givits i regeringens proposition.

Förhållandet mellan bostadsområdenas och arbetsplatsernas lokalisering måste i högre grad beaktas. Servicefrågor som kommunikations- och butiksförsörjning, anordningar för barn, byggande av skolor och avsättande av grönområden och öppna platser har stor betydelse för trivseln. Stor vikt bör läggas vid att genom planering och byggande möjligheter till rika kontakter skapas mellan människor i olika åldrar och med olika yrkesinriktning. Många av de svårigheter som uppstår när människor blir ensamma kan då undvikas. En okomplicerad och fattbar yttre miljö bör eftersträvas. Av avgörande betydelse för hur invånarna kommer att trivas i de nya samhällena är hur bebyggelseområdena kommer att fungera och servicefrågorna lösas. Samhällets stöd och engagemang på bostadssektorn bör därför inriktas på att stimulera uppkomsten av en bebyggelse som fyller även de yttre miljökrav som här redogjorts för.

Från centerhåll har tidigare i motioner ifrågasatts inriktningen av det

»sovstadsbyggande» som förekommit. Nya erfarenheter förstärker intrycket av att de många gånger blivit ofullständiga samhällen, med otillräcklig service och med långa avstånd till arbetsplatserna. Sovstadstristessen har för många människor blivit en realitet, kanske främst för de hemarbetande. Vi har föreslagit en ökad decentralisering av arbetsplatserna i stortätorterna till bostadsområdena, för att komma ifrån de värsta trafikproblemen som uppstått och skapa bättre balans mellan boende och arbete. Dessa aspekter har utförligare behandlats i en centermotion till årets riksdag om bebyggelseområdenas strukturella uppbyggnad ur ekonomiska och andra aspekter. Vi anser att dessa frågeställningar är mycket väsentliga och att de bör beaktas i den nya bostadspolitik. De sammanhänger starkt med frågan om vilket bestående resultat som samhällets engagemang för bostadsbyggandet kommer att få.

Det borde vara självklart att de grundläggande servicefunktionerna bör vara ordnade redan när nybyggda bostadsområden tas i anspråk. Att detta beaktas bör starkare poängteras från centralt håll, t. ex. i villkoren för lånegivningen. Utvecklingen vad beträffar speciellt småbutiker är oroande, såväl i glesbygder som i tätorter. Butikerna försvinner i rask takt, och servicen försämras för stora grupper. Framför allt är det äldre människor, vilka sällan har bil och har svårare att förflytta sig, som drabbas. Samhället bör skapa förutsättningar för att de viktigaste förnödenheterna finns att tillgå inom rimliga gångavstånd i alla bostadsområden. Speciella åtgärder är väl motiverade för såväl glesbygder som större samhällen.

Lägenheternas standard har förbättrats avsevärt under de sista tio åren, vilket poängteras i propositionen. Dock finns det fortfarande brister som är helt onödiga och som med lätthet borde kunna rättas till. Främst gäller det bullerfrågorna, såväl vad beträffar lägenhetsbuller som buller utifrån. Ljudisoleringen i nybyggda hus synes tyvärr inte ha förbättrats i särskilt hög grad, fastän man varit medveten om var de känsliga punkterna finns. Genom lämpliga placeringar av hissar och sopnedkast och användning av lämpligt byggnadsmaterial bör störningar kunna undvikas. Statliga riktlinjer bör utarbetas om dessa och andra miljöfrågor i byggandet. Tekniker bör bibringats ökade kunskaper så att lämpliga material väljes, liksom goda planlösningar.

På samma sätt måste utifrån kommande buller kraftigt bekämpas. Stadsplaner som visar brister i detta avseende bör konsekvent underkännas. Kortsiktiga argument och påtryckningar får inte fälla utslaget i för människor så viktiga frågor. Tyvärr har det brustit från statsmakternas sida härvidlag vid olika tillfällen. Tvivelaktiga planer har godkänts, fastän t. o. m. byggnadsstyrelsen i vissa fall avstyrkt dem. Regeringen får därför ta på sitt ansvar att bullerstäder byggs, inklämda mellan stora kommunikationsleder. Riktlinjer bör utarbetas på detta område.

Luft- och vattenföroreningarna har under det sista året äntligen upp-

märksammats mer än tidigare. Samhället bör inte stödja uppkomsten av samhällen där man kan befara att luft-, vatten- och avloppsfrågorna inte kommer att kunna lösas på ett tillfredsställande sätt.

Viss forskning om olika bostadsmiljöer har företagits. Denna är dock helt otillräcklig med hänsyn till den stora betydelse som byggandet har. Ett viktigt steg som bör tas är att samordna den forskning och utredningsverksamhet som gjorts och på ett lättfattligt sätt presentera den för planerare och kommunfolk.

Bostädernas utformning

Som vi ovan framhållit har de yttre bomiljöfrågorna på ett anmärkningsvärt sätt förbigåtts i propositionen. Beträffande bostädernas inre utformning ges i propositionen allmänna riktlinjer. Det framhålls att den fördelning mellan små och stora lägenheter som har utvecklats under senare år är relativt tillfredsställande. I propositionen framhålls att det finns skäl som talar för att dessa proportioner under de närmaste åren bör i allt väsentligt bibehållas. Det anges att som allmänt riktmärke för planeringen av den framtida bostadspolitiken gör gälla att lägenheterna får en sådan storlek att det inte behöver bo flera än två personer per rum, kök och vardagsrum oräknade. Vi vill i detta sammanhang understryka vikten av att proportionerna inte låses för någon längre period. Genom familjestrukturens förändringar kan behov av förändrade proportioner snabbt uppstå. Genom den utökade utbildningstiden behöver de yngre i större utsträckning få tillgång till ostörda utrymmen för studier. Hittills har ungdomens bostadsfråga i alltför liten utsträckning kunnat beaktas. Detta gäller såväl för den studerande som för den förvärvsarbetande ungdomen. Genom den stora rörligheten på arbetsmarknaden har ett stort antal ungdomar kommit att vistas på annan ort än föräldrahemmet. Man måste i alltför stor utsträckning lita till otillfredsställande inneboendeförhållanden. Även om inneboendeformen i vissa fall kan accepteras bör man eftersträva att även de yngre kan erbjudas egna mindre lägenheter. Detta gäller även ungdomar som trots att de bor på samma ort som sitt föräldrahem föredrar en egen bostad. Ett alternativ som bör övervägas då det gäller att skapa möjligheter för ungdomar att erhålla egna bostäder är det förslag om en särskild ungdomens bostadsrättsorganisation som framlägges i annan motion från vårt håll. I stort bör beträffande bostädernas utformning eftersträvas att konsumenternas önskemål skall tillfredsställas.

Vad gäller utformningen av pensionärlägenheterna är det angeläget att man från ansvariga instansers sida tillvaratar de möjligheter som kan uppkomma när det gäller rationellt framställda flyttbara pensionärsbostäder. Det förekommer redan framställning av sektionsvis uppförda bostäder som är särskilt avsedda för pensionärer. Speciellt i glesbygdsområden torde sådana kunna vara till stor nytta.

Ökad småhusproduktion

Efterfrågan på småhus har sedan lång tid överstigit den produktion av dessa som skett. Vi har framhållit att målsättningen för bostadsbyggandet bör vara att konsumenternas efterfrågan tillfredsställes: Ett fritt val mellan olika boendeformer bör vara ett naturligt inslag i högstandardsamhället. Bostadsbyggnadsutredningen har nyligen lämnat synpunkter på frågan om höga eller låga hus. Även om man inte kunnat lämna entydiga besked för eller emot olika hustyper, finns i utredningen mycket som talar för att byggandet bör inriktas på lägre hushöjder. Man säger emellertid, att vad som anförts som nackdelar med höga hus huvudsakligen är sådant som följer med en ökad koncentration av bebyggelsen, antingen denna sker vertikalt eller horisontellt. De utgör det pris man måste betala för att kunna få del också av koncentrationens fördelar i fråga om närhet till olika bostadskomplement, serviceanordningar av skilda slag och bekväma kommunikationer. Vi vill starkt ifrågasätta om inte de fördelar som man omnämnt även kan erhållas i olika typer av låghusområden även med en måttlig exploateringsgrad. Erfarenheterna från andra länder, såsom Danmark och England, visar att exempelvis servicefrågorna mycket väl går att klara i låghussamhällen.

De ekonomiska motiven för höghusbebyggelse torde vara överdrivna. Många bostadsexperten menar att ett småhus inte behöver kosta mer per kvm att bygga än en lägenhet i ett flerfamiljshus. Det gäller därför att skapa ramar för ett ökat småhusbyggande, genom att stimulera till rationella produktionsformer i byggandet, lämna goda lånemöjligheter och dra upp riktlinjer för en översiktsplanering som möjliggör sådan bebyggelse. Koncentrationen av arbetsplatser till i huvudsak ett arbetscentrum i de större städerna försämrar kraftigt möjligheterna till småhusproduktion: Marken blir för dyrbar i de centrala delarna, och förläggning långt från centrum kan medföra besvärliga resor. Arbetsplatslokaliseringen har alltså stor betydelse även vid frågan om val av hustyper, vilket ytterligare understryker vikten av att bostadspolitiken inte enbart kan grundas på kvantitativa resonemang. Om konsumenternas efterfrågan skall kunna tillgodoses är det nödvändigt att småhusproduktionen utgör en betydligt större andel av bostadsproduktionen än vad som för närvarande är fallet. Vi föreslår därför att ett program utarbetas för en ökning av småhusbyggandet.

Rationellt byggande

I propositionen framlägges vissa förslag om åtgärder i syfte att främja ett rationellt byggande. Flera av de föreslagna åtgärderna kan komma att underlätta möjligheterna att så småningom åstadkomma ett rationellt byggande och därmed billigare bostäder. För närvarande torde dock orsakerna till de höga bostadskostnaderna framför allt vara att finna i en olämplig

säsongmässig fördelning av byggandets igångsättning med därav följande långa byggtider.

Utöver de hinder för rationellt byggande som i propositionen föreslagits eliminerade finns givetvis en stor mängd andra, varav byggindustrialiseringsutredningen har att behandla vissa. Från vårt håll föreslogs år 1966 i motionerna I: 430 och II: 507 en rad åtgärder i syfte att motverka de fortgående stegringarna av byggnadskostnaderna och åstadkomma samhälls-ekonomiska, statsfinansiella och kommunalekonomiska besparingar. Motionerna överlämnades till byggindustrialiseringsutredningen för beaktande i dess arbete varför vi nu avstår från att ställa något yrkande beträffande de då aktualiserade frågorna.

Som framhålles i propositionen finns det starka skäl för att samhället på lämpligt sätt stöder och stimulerar den fortsatta utvecklingen mot industriellt byggande. Staten har i detta sammanhang framför allt förutsättningskapande uppgifter, och statlig medverkan i form av egna produktionsinitiativ är inte motiverad.

Utvecklingen mot industriellt byggande kan medföra en inriktning mot större produktionsenheter. Långa serier och stora enheter kan komma att kräva ett betydande samarbete mellan byggnadsproducenter. Redan tidigare har enligt pris- och kartellnämnden förekommit ett stort antal konkurrensbegränsande avtal inom byggnadsområdet. Med den väntade strukturutvecklingen föreligger risk för att ytterligare konkurrensbegränsning kan uppkomma. Mot bakgrund härav finner vi det angeläget att särskilda åtgärder vidtages för att ge en god överblick över konkurrenssituationen inom byggnadsområdet.

Finansierings- och hyresfrågor

I propositionen framläggs förslag om nytt system för statens stöd till bostadsfinansieringen. I samband därmed redogör departementschefen för det förslag till ny hyreslag m. m. som av chefen för justitiedepartementet remitterats till lagrådet. Av redogörelsen framgår att den föreslagna lagen vilar på principen om avtalsfrihet för parterna. Hyresregleringen upphör men spärrar konstrueras för att undvika oskäligen hyra. Prövningen av skäligheten skall gå så till att den aktuella hyran jämförs med hyran för lägenheter, som med hänsyn till bruksvärdet kan anses likvärdiga från konsumentens synpunkt. Särskilda regler skall hindra hyrorna på orter med bostadsbrist att stiga över en rimlig nivå.

I fråga om det statliga kreditstödet till bostadsbyggandet framläggs i propositionen förslag till ett system som enligt departementschefen fyller syftena att nå ökad paritet i fråga om de årliga kapitalkostnaderna, att göra bostadskostnaderna oberoende av marknadsröntans fluktuationer och att avveckla de generella subventionerna utan språng i hyresutvecklingen.

Departementschefen har haft flera alternativ till utformning av bostads-

finansieringen att taga ställning till. Han har beträffande kreditstödets form anslutit sig till bostadskommitténs förslag om statliga lån och har avvisat kreditgarantiformen. Han är i likhet med utredningen inte beredd att föreslå en övergång till en statlig totalfinansiering. För vår del ansluter vi oss till det förslag som utredningen framlagt. I och för sig hyser vi ur viss synpunkt sympatier för ett kreditgarantisystem. Vissa vinster står därvid att vinna genom administrationsförenkling. Dessa vinster är emellertid av begränsad betydelse. Däremot är kreditgarantisystemet smidigt och tillämpas med gott resultat på andra områden.

För vår del är vi emellertid angelägna att framhålla att en förändring av kreditstödets form inte får innebära någon försämring av bostadsbyggandets finansieringsvillkor. Med ett sådant kapitalmarknadsläge som det nuvarande, anser vi det inte möjligt att uppfylla detta krav vid införandet av ett kreditgarantisystem. Dessa synpunkter ansluter sig till dem som framfördes i ett särskilt yttrande till bostadspolitiska kommitténs betänkande av herrar Alvar Andersson och Henning Gustafsson. Liksom dessa anser vi det system med paritetslån som utredningen föreslog vara att föredraga framför kreditgarantier.

Det finansieringssystem med paritetslån som föreslås fyller i betydande utsträckning de krav som det finns anledning att ställa. Framför allt lyckas man därmed undvika alltför höga initialkostnader. I det nya systemet skall statsmakterna fastställa ett procenttal (basannuitet) som bestämmer storleken av det belopp som låntagaren under det första året av lånetiden skall betala som ränta och amortering på hela fastighetskapitalet. Då det nya systemet träder i kraft skall annuiteten motsvara den kapitalkostnadsprocent som gäller inom nuvarande system. Från annuiteten avräknas först låntagarens kostnader för underliggande lån. Resten av annuiteten utgör vad låntagaren faktiskt skall betala på statslånet. Det är inte säkert att annuiteten medger någon amortering av statslånet. I stället kan låneskulden öka under de första åren. Genom att annuiteten skall öka i takt med byggnadskostnaderna för den fortsatta byggnadsproduktionen uppstår inom annuiteten ett successivt ökande utrymme för betalning av ränta och amortering på statslånet. Som framhålles i propositionen påverkas detta utrymme av ändringar i lånemarknadens räntor; lägre ränta ökar utrymmet och högre ränta minskar det. Systemet bör således kunna anpassas till olika konjunkturlägen. Vi finner det lämpligt att lånet återbetalas inom 30 år, vilken tidsram kan uppnås genom ändringar i basannuitet och paritetstal.

Departementschefen förslår att regeln om att en största lägenhetsyta av 125 m² skall utgöra villkor för statliga lån för småhus, som bebos av låntagaren, ersättes med en kostnadsgräns. Bostadspolitiska kommittén har föreslagit en ekonomisk gräns utformad så att låneunderlaget inte skall få överstiga den beräknade kostnaden för ett småhus om 125 m². En sådan gräns ger sökanden större möjligheter att välja mellan yta och standard.

Kostnadsgränsen bör enligt departementschefen ha den innebörden att lån i allmänhet inte skall beviljas om den av länsbostadsnämnden beräknade kostnaden för huset är större än den som gränsen anger. Vi ansluter oss till den nya princip som här föreslås införd. Det är emellertid angeläget att man ger möjlighet till undantag då särskilda skäl föreligger. För familjer med ett stort antal barn kan det vara motiverat att bygga en bostad vars kostnad inte utan risk för menlig standardsänkning kan erhållas inom den angivna kostnadsgränsen. Undantag kan också vara motiverade då man i ett hem bereder plats för anhöriga äldre t. ex. p. g. a. brist på plats på ålderdomshem eller sjukhem. Vi förordar att undantagsmöjligheter ges i sådana fall.

Vad gäller de övre lånegränserna föreslås i propositionen att någon ändring inte skall göras i nuvarande regler. Dessa innebär att den övre lånegränsen, i procent av pantvärdet, är 100 % för allmännyttiga företag, 95 % för bostadsrättsförening med kommunal kontroll, 90 % för småhus som skall bebos av låntagaren och 85 % för övriga enskilda företag. Såsom framhållits av tre reservanter inom bostadspolitiska kommittén har kommunerna under efterkrigstiden i en betydande utsträckning fått ansvaret för bostadsbyggandet och har också kommit att påverka dess struktur. Liksom reservanterna i kommittén finner vi det rimligt att kommunerna påtar sig ett vidgat ekonomiskt ansvar för de i egen regi eller genom allmännyttiga bostadsföretag producerade bostäderna. Vi föreslår därför att kommunerna ställer borgen för det statliga bostadslånet i in-teckningsläget mellan dettas övre gräns och 95 % av låneunderlaget. Den övre lånegränsen för bostadskooperativa företag finner vi ingen anledning sänka från nuvarande 95 % av låneunderlaget.

Vad gäller småhus som bebos av låntagaren har det varit vanligt att den blivande egnahemsägaren har bidragit till kontantinsatsen genom eget arbete på fastigheten. Genom införandet av moderna byggmetoder har det blivit svårare att genomföra detta. För vår del anser vi att det är angeläget att man underlättar den enskildes möjligheter till egnahemsäggande. Vi finner det därför motiverat att höja den övre lånegränsen till 95 % för småhus som bebos av låntagaren. Förutsättningen för höjningen bör vara att kommunen går i borgen för lånedelen mellan 90 och 95 %. Vi föreslår vidare att statligt bostadslån upp till 90 % av låneunderlaget lämnas till enskilt ägda flerfamiljshus under förutsättning att kommunen ställer borgen för lånedelen mellan 85 och 90 %.

Bostadspolitiska kommittén har föreslagit att kommunerna skall få generell rätt att teckna borgen för lån avsett att täcka halva egeninsatsen för egnahemsbyggare och bostadsrättshavare. Departementschefen anser sig inte kunna tillstyrka detta. Om vårt ovan framförda förslag om höjning av övre lånegränsen till 95 % för småhus som bebos av låntagaren bifalles minskar givetvis behovet av en sådan generell rätt. Om däremot propo-

sitionens förslag om oförändrade lånegränser skulle bifallas av riksdagen föreslår vi att kommunerna skall erhålla den av kommittén föreslagna generella rätten.

Departementschefen utgår ifrån att de allmännyttiga och kooperativa företagen kommer att intaga en prisledande och prisbildande ställning inom det nya hyressystemet. Han anser att en fortsatt dominans från dessa företag utgör en garanti mot oskäligt höga hyror. För vår del finner vi det angeläget att ingen företagsform ges fördelar som försvagar konkurrens-elementet. Man kan i sammanhanget inte utgå ifrån att de allmännyttiga företagen alltid i alla sammanhang kan uppnå de mest rationella produktions- och organisationsformerna. Trots att självkostnadsprincipen är ett grundläggande element i de allmännyttiga företagens hyressättning finns det skäl att man från Kungl. Maj:ts sida med uppmärksamhet följer kostnads- och hyresutvecklingen hos de allmänna bostadsföretagen och vidtager de åtgärder som kan erfordras för att åstadkomma rimliga hyresnivåer.

Det förslag till omläggning av bostadsfinansieringen som framlägges i propositionen kan komma att medföra ökade bostadskostnader för många medborgare. För vår del har vi upprepade gånger framhållit att familjestödet får störst värde om det ges i en form som medger konsumtionsfrihet och att man i stället för familjebostadsrabatterna och de generella subventionerna bör förbättra t. ex. barnbidragsförmånerna. Departementschefen tar i propositionen endast upp detta problem i en antydning om att det bör prövas vilket stöd som kan behövas för grupper med svag betalningsförmåga. I statsverkspropositionen förebådades förslag om förändringar i det familjepolitiska stödet under budgetåret 1968/69. Vad dessa förslag kommer att innebära har inte riksdagen erhållit någon information om. Riksdagen måste därför fatta beslut om ändringar i bostadspolitiken, som kommer att ha relativt betydande konsekvenser för grupper med svag betalningsförmåga, utan att man vet vilka åtgärder samhället via familjepolitiken kommer att vidtaga för dessa. Riksdagen bör därför i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att vid reformeringen av det familjepolitiska stödet speciell hänsyn tas till de ekonomiskt svaga grupper som kan komma att erhålla en med hänsyn till deras ekonomiska situation betungande bostadskostnad. Kungl. Maj:t bör också noga uppmärksamma följderna för pensionärer och handikappade och vidtaga de åtgärder som kan erfordras.

Vad i övrigt angår hyreslagstiftningen avvaktar vi de förslag som kan komma att framläggas i särskild proposition i ämnet.

Lån till förvärv av småhus

I enlighet med förslag från bostadspolitiska kommittén föreslår departementschefen en försöksverksamhet med statliga lån till förvärv av egna hem. Långivningen skall anknytas till den försöksverksamhet med inlösen av eg-

nahem som bedrivs av arbetsmarknadsstyrelsen i de fyra nordligaste länen och som avser att ge stöd åt egnahemsägare som till följd av arbetslöshet måste flytta till annan ort. Vi vill för vår del uttala vår anslutning till förslaget då detta i någon mån kan medverka till att bostadsbeståndet i utflyttningsorter utnyttjas av personer som annars skulle konkurrera om bostäder i bristorterna.

Bostadsförmedlingsfrågor

Bostadsförmedlingsfrågorna kommer att bli föremål för riksdagens prövning i ett senare sammanhang varför vi nu finner anledning att till behandling upptaga ett par detaljer. Bostadsförmedlingarnas register över bostadsökande spelar en betydande roll som underlag för den bostadspolitiska debatten, vilket vi ovan antytt. Som statistiskt underlag torde registren vara otillfredsställande. Vi finner det därför angeläget att olika åtgärder överväges för att åstadkomma överensstämmelse mellan innehållet i bostadsförmedlingarnas register och det verkliga antalet bostadsbehövande.

I propositionen poängteras att den tid inom vilken godtagbar hyresgäst skall anvisas inte behöver sättas alltför kort. Det framhålles att det är en fördel för alla parter om förmedlingen och byggherren på ett tidigt stadium måste bestämma hyresgästerna. Kortare tid än 2 månader bör inte förekomma. Vi vill i sammanhanget understryka vikten av åtgärder som syftar till att få till stånd en så snabb inflyttning som möjligt. Dels medverkar man därmed givetvis till att snabbare bereda de bostadsökande bostad, men framför allt åstadkommer man ett bättre ekonomiskt utgångsläge för bostäderna i fastigheten i fråga vilket kommer alla parter till godo.

Förbättringsverksamhet

I propositionen förordas i enlighet med förslag av bostadsstyrelsen att möjlighet öppnas att bevilja bostadslån även till mindre genomgripande upprustning av lägenheter i flerfamiljshus. Vi kan på denna punkt instämma med departementschefen och vill i sammanhanget understryka vad som framhållits om att även enstaka och mindre flerfamiljshus bör komma i fråga för lån. Det finns också i sammanhanget anledning understryka värdet av de ökade kunskaper om ombyggnadsverksamhet som därigenom kan erhållas. Man bör därvid särskilt inrikta sig på att vinna erfarenheter som kan leda till att det s. k. rivningsraseriet upphör.

Enligt beslut av 1966 års riksdag utgår bostadsförbättringslån endast till pensionärer samt till vissa grupper såsom samer, zigenare och handikappade. Riksdagsbeslutet innebar att en relativt stor andel av dem som tidigare varit berättigade till förbättringslån ställdes utan möjlighet att erhålla sådana. Ett stort antal av dem var låginkomsttagare i ganska hög ålder. Om dessa låginkomstgrupper finge samma möjligheter som tidigare att erhålla förbättringslån skulle man i viss mån lätta trycket på den övriga bostads-

marknaden genom att ett befintligt bostadsbestånd skulle utnyttjas effektivt.

Under återopande av det anförda hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte tillkännagiva vad i motionen anförts angående en aktiv lokaliseringspolitikens betydelse för balansen på bostadsmarknaden;

att riksdagen måtte medgiva att lån skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag och därvid uttala att en sådan ökning av byggandet utöver minimiramen om 90 000 lägenheter bör eftersträvas att antalet igångsättningar inte underskrider det under år 1966 uppnådda;

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om åtgärder för att få till stånd ett bättre underlag för den regionala fördelningen och om åtgärder som medger att större hänsyn toges till befolkningstalen och till det förhållandet att standardhöjning och förnyelse av bostadsbeståndet är nödvändiga även på orter som inte statistiskt räknas som expansiva;

att riksdagen måtte besluta att samarbetsnämnds beslut angående fördelning av bostadslånemedel mellan i kommunblocket ingående kommuner inte må ändras av länsmyndighet, då samarbetsnämnden är beredd att påtaga sig fördelningsuppgiften och då kommunerna är överens därom;

att riksdagen måtte besluta att kommunerna skall erhålla särskilda kvoter för pensionärsbostäder och studentbostäder utanför den övriga lägenhetstilldelningen, avpassade efter antalet åldringar respektive studenter i vederbörande kommun;

att riksdagen måtte uttala sig för en utvidgning av den särskilda kvoten för senare fördelning i enlighet med vad i motionen anförts;

att riksdagen måtte uttala sig för en sådan inriktning av samhällets bostadspolitik att man stimulerar uppkomsten av en bebyggelse som fyller de miljökrav och de krav på bostädernas utformning som redovisas i motionen;

att riksdagen måtte godkänna vad som i motionen anförts angående servicefunktionerna i nya bostadsområden;

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utarbetande av bestämmelser för att undvika bullerproblemet i bostadsområdena;

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utarbetande av ett program för en ökning av småhus-

byggandet så att konsumenternas önskemål kan tillgodoses;

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte framhålla angelägenheten av att utvecklingen av konkurrenssituationen inom byggnadsproduktionen noga uppmärksammas och att erforderliga åtgärder vidtages;

att riksdagen, med godkännande i princip av propositionens förslag om en kostnadsgräns motsvarande kostnaden för ett småhus om 125 m² som villkor för statliga lån, måtte besluta att gränsen må kunna överskridas då speciella skäl såsom stort barnantal eller liknande förhållande motiverar en större bostad i enlighet med vad i motionen anförts;

att riksdagen måtte medgiva att övre lånegränsen för statligt lån för småhus som bebos av låntagaren höjes till 95 % och till 90 % för enskilt ägda flerfamiljshus samt godkänna vad som i motionen anförts angående kommunal borgen;

att riksdagen därest den icke skulle bifalla yrkandet angående höjda lånegränser måtte medgiva att kommunerna erhåller generell rätt att teckna halva egeninsatsen för egenahemsbyggare och bostadsrättshavare;

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att vid reformeringen av det familjepolitiska stödet särskild hänsyn tages till de ekonomiskt svaga grupper som kan komma att erhålla en med hänsyn till sin ekonomiska situation betungande bostadskostnad samt att pensionärernas och de handikappades bostadsekonomiska situation speciellt uppmärksammas;

att riksdagen måtte besluta att förbättringslån må kunna utgå till de låginkomsttagargrupper som fram till den 1 juli 1966 var berättigade till sådana lån; samt

att riksdagen i övrigt måtte beakta vad i motionen anförts.

Stockholm den 14 april 1967

Gunnar Hedlund (cp)

Lars Eliasson (cp)

Nils G. Hansson (cp)

i Sundborn

i Skegrie

Sven Vigelsbo (cp)

Gunnar Larsson (cp)

S. G. W. Wahlund (cp)

i Luttra

John Eriksson (cp)

Gustaf Svensson (cp)

i Bäckmora

i Vä